

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Enchiridion Sev Manuale Episcoporum Pro Decretis in
Visitatione, & Synodo, de quacumque re condendis.**

Gavanti, Bartolommeo

Venetiis, 1650

Pars Secvnda. De Ordine Synodi Di[o]ecesanae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9534

DE ORDINE SYNODI DIOECESANÆ.

Pars Secunda.

Voniam in Pontificali describuntur Ritus, & Cæremoniæ Synodi tribus diebus, hoc est, tribus sessionibus, celebranda nec prohibetur tamen minori dierum numero Diocesanam

Synodum celebrari: ideo descripti nos hoc loco totius Synodi ordinem, triplicem eundem ipsum dabimus, pro trina, pro duplici, & pro vnica sessione.

ORDO SYNODI DIOECESANÆ pro trina sessione: PRIMA SESSIO.

- 1 **H**ora indicta, Capitulo Ecclesiæ Cathedralis cum Seminatio. & vniuerso Clero in aula Episcopali congregato, descendit Episcopus ad Cathedralē Ecclesiā, cappā, indutus, ipso Clero præcedente, Canonicis autem Episcopum sequentibus.
- 2 Si est Archiepiscopus, deferri facit ante se Crucē. imagine Crucifixi ipsum respiciente.
- 3 In porta Ecclesiæ aquam benedictam de more sumit, & aspergit se & alios.
- 4 Organa pullantur, & campanæ. interea orat ante altare Sanctissimi Sacramenti (quod non erit in altari maiori durante Synodo, si aliās ibi asseruatur) & ante altare maius.
- 5 Cantatur Nona (vt aliās Tertia in Festis) & induitur paramētis Pontificalibus.
- 6 Missa celebratur de Spiritu sancto, absque vlla commemoratione, etiam Duplicis Festi seu Dominicæ, & sine Euangelio in fine, ex cæremon. Episcop. lib. 1. cap. 31. incensatur in ea totus Clerus.
- 7 Fit communiō eiusdem Cleri, ex Pontific. stolis rubeis assumptis à Sacerdotibus, qui forte non celebrarunt.
- 8 Non datur benedictio in fine Missæ, ex cærem. loc. cit. sed in fine sessionis: finita Missa exiit Episcopus paramēta Missalia vsque ad Tunicellam inclusus, & accipit pluviale. ibid. Canonici retinent paramēta, vt in Missa.
- 9 Peracta communiōe inchoatur Processio, pro qua distribuuntur Tabellæ præcum paulo ante Communionem. Clerus autem sub vna tantum Cruce procedit.

ANNOTATIO.

§. 1.

Alicubi fit processio ante Missam, ex Con. Prou. 2. Mediol. imo pridie vt Neapoli cum reliquis S. Ianuarij. & Perusia aliquādo pro translatione Reliquiarum S. Herculanij. & S. Caroli communior vsus est, vt fiat post Missam, vt dum cantatur Missa conueniat Clerus totus opportune ad pleniorē Processionem.

- 10 Si adest consuetudo, quod conueniant etiam Regulares, & Consecrates (quod fit, vbi Clerus non est multus) hi procedant sub eorum Crucibus, & Vexillis.
- 11 Cum Cruce Cleri adsint candelabra cum candelis accensis, nisi adsit Crux Archiepiscopalis, cui tantum dantur candelabra, & deferretur ante Canonicos tantum.
- 12 Quilibet primatum gerens in vnaquaque Cleri parte, siue Urbani, siue Foranci, & quocunque nomine vocetur. in medio Ecclesiæ ante Altare inchoet genuflexus cum suo Clero Hymnum: Veni creator. Idem faciat etiam Episcopus.
- 13 Si proceditur ad aliquam Ecclesiā puta, Patroni loci, ibi cantatur Antiphona, cum Versu, & Oratione de eo ab Episcopo: alioquin recta reditur ad Cathedralē.
- 14 Post reditum ad Ecclesiā maiorem Clerus sua quisque loca petit, & Episcopus remanet in loco Synodali apud sedem sibi paratam, seu selditorium. si est Archiepiscopus, qui Crucem eius deferret, remanet in medio, in loco vt supra parato.
- 15 Cum aliquantulum sederint omnes, Diaconus qui est à dextris Episcopi, stans cantat versus Clerum: Orate: iisdem notis, quibus aliās cantatur: Leuate. ex Actis Nouar.
- 16 Genuflectunt omnes versus altare, & orant mente modico spatio. Tum adhuc genuflexus Episcopus, sine mitra, inchoat Antiphonam: Exaudi Domine: præintonante eo, ad quem de more spectat: & dicitur tota genibus flexis.
- 17 Psalmo inchoato: Saluum me fac Deus: sedet Episcopus, accepta mitra; sedet etiam Cle-

Clerus, & alternatim ab Urbano, & Foraneo cantatur Psalmus. At Clerici deputati moneant Clerum, quando genuflectendum, standum, & sedendum.

- 18 Antiphona repetita, surgunt omnes & Episcopus, deposita mitra, & conuersus ad altare, dicit Adsumus, vt in Pontificali.
- 19 Addit aliam Orationem, vt ibid. qua finita, accepta mitra procumbit ibidem supra falistorium, alijs omnibus genuflectentibus; & cantores duo in medio Cleri post Episcopum dicunt Litanias, nisi eas cantent Musici, vt sup.
- 20 Dicto: Vt omnibus fidelibus, & ceteris. Episcopus solus cum ministris surgit, & baculum sinistra tenens, stans versus Synodum dicit: Vt hanc, &c. vt in Pontificali. producit; signum crucis super omnes; & iterum procumbit vsque ad finem Litaniarum.
- 21 Quibus dictis, surgunt omnes; & Episcopus deposita mitra, dicit stans vt supra: Oremus. & ministri: Flectamus genua. Leuate (nisi sit tempus Paschale seu Dominica argum. à simili in Benedictione candelarum Missali) rum Orationem. Da quaesumus, &c.
- 22 Deinde sedens cum mitra facie versa ad Synodum, imponit incensum in thuribulum, & benedicit, more solito, ministrante Præsbytero assistente nauiculam, vt alias.
- 23 Duo Canonici Diaconali, & Subdiaconali vestibus indutis, vt in Missa, coloris rubei, benedictione de more accepta, vna cum Acolythis candelabra deferentibus accedunt ad partem dexteram Episcopi, & iuxta eam in plano Diaconus cantat Euangelium: Conuocatis, IESVS &c. stantibus omnibus, & Episcopo baculum, vt alias, tenente inter manus.
- 24 Osculatur librum Episcopus, & incensatur à Præsbytero Assistente, de more.
- 25 Et itatim sine mitra genuflexus versus altare, toto Clero genuflexo, incipit Hymnum: Veni creator: prosequente Clero seu Musicis cantoribus.
- 26 Finito primo versu, qui constat ex quatuor versiculis, surgunt omnes, & sine mitra Episcopus itat versus altare vsque ad finem.
- 27 Obitarij, dum cantatur Hymnus, vel prius, excludant laicos, & portas Ecclesie claudant.
- 28 Sedent omnes cum silentio, & Episcopus, accepta mitra, sedens alloquitur Clerum alta voce. Venerabiles confacerdotes, &c.
- 29 Post allocutionem, vel prius (ait Pontificali) prout magis placuerit, hoc est post Euangelium, si de eo sermo sit habendus, accedit Concionator comitatus ab altero ex Cære-

moniarijs: & genuflexus ante Episcopum petit ab eo, vt alias, benedictionem sine Indulgentijs.

- 30 Concionator non ultra mediam horam sermonem habeat ad Clerum, & eo finito discedit.
- 31 Audiuntur quærelæ, ex Pontificali sed vsus obtinuit, quod deferantur ad Iudices deputatos.
- 32 Secretarius igitur decreta secum ferens, comitatus à Cæremoniaro accedit ad Episcopum, cui facta debita reuerentia, offert Decreta, & quærit ab eo an ea nunc velit legi, quo annuente, & reddente folia Decretorum, facta rursus reuerentia Episcopo, tum Canonicis, ascendit pulpitem: & alta voce legit in hæc verba, stans aperto capite.

DECRETVM DE SYNODO *incipit.*

IN nomine Sanctissimæ, ac indiuiduæ Trinitatis Patris & Filij, & Spiritus Sancti, Amen.

NOS N. N. Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Episcopus Sanctæ Ecclesiæ N. (addat alios titulos, Comitum, seu Principis, si quos habet.) Ad Dei omnipotentis, ac Beatissimæ Virginis Dei matris, & Sanctorum Patronorum N. N. & N. laudem, nostram Diocesanam Synodum incipimus. fiat idem omnipotens Deus pro sua misericordia, precibusque Virginis Beatissimæ, ac eorumdem Sanctorum, aliorumque, vt quemadmodum speramus, ex hoc sacro catu lumen, & Spiritum omnes reportemus ad officia nostra secundum voluntatem Dei peragenda.

- 33 Sedet, & capite tecto legit alia Decreta pro initio Synodi, quæ hic significabimus, describenda fusius in 4. parte huius voluminis. cap. 9. à num. 2.

DECRETVM DE MODO VIVENDI *Synodi tempore.*

Quoniam nihil fere, &c. vt infra.

DECRETVM DE MINISTRIS *Synodalibus.*

Constituimus in hac nostra Synodo, Promotorem M. R. D. N. N. seu Promotores. Urbanum N. Foraneum N. cum titulis, vt de vocatione Cleri in prima part. c. 12. n. 6. præscriptum est, Secretarium N. N. Iudi-

Iudices quærelarum , & excusationum :
N.N.N.N.

Præfectos disciplinæ Synodalis , & Scrutini j
N.N.N.

Præfectum Hospitiorum. N.N. Coadiutores
N.N.N.

Confessarios Cleri N.N.N. cum facultate no-
stra absolvendi à casibus etiam Nobis reser-
vatis durante hac Synodo vsque ad
mensis huius , & pro Clero in Confessione
audiendo tantum , vt quisque redeat ad pro-
pria bene purgatus , & Deo magis coniun-
ctus , ad vtilitatem quoque populorum no-
stræ Diœcesis.

Procuratorem Cleri N. N. qui ad Nos deferet
quæcunque Clerus exoptat.

Oeconomum pro exigendo Cathedralico
N.N.

Magistros Cœremoniarum , quibus om-
nes obediant, N.N. & N.N.

Officiarios Synodi N.N.N.N. quibus item
pareant omnes in eorum officio. Norarium
N.N.

DECRETVM DE PRÆVIDITIO
non afferendo.

Decernimus , &c. vt loco citat. nume-
ro 4.

DECRETVM DE NON
discedendo.

Vobis præterea omnibus , &c. vt loco ci-
tato num. 5.

DECRETVM DE ORATIONE
publica.

Quoniam veteris est instituti , &c. vt in-
fra loc. cit. n. 6.

34 Descendit de suggestu , & vna cum Pro-
motore , seu Promotoribus accedit ad Epi-
scopum.

35 Promotor instat pro fidei professione . si
duo sunt , loquatur primus de scripto , sed
in numero plurali , vt in 4. part. cap. 7. num.
1. & cum titulo conuenienti.

Cauit Sacrosanctum Concilium , vt omne,
&c. loco nunc citato.

36 Episcopus respondet : Decernimus , ac
mandamus ita fieri.

37 Discedunt illi , & secretarius de suggestu
legit sedens in hæc verba.

Barth. Gauant.

DECRETVM DE PROFESSIONE
Fidei emittenda.

Sacrosancta Tridentina Synodo illud ,
&c. vt infra. 4. par. cap. 9. nu. 7. & addit
Decretum hac de re Conc. Trident. vt ibid.
Cogit temporum , &c.

ANNO TATIO.

§. 2.

In Prouincia Mediol. legitur etiam decre-
tum Conc. Prou. primi: Verba sunt. Sacri
igitur Concilij Tridentini auctoritate &c.
qua item dabimus infra , in fine 4. partis.

38 Lectis Decretis addit idem Secretarius.
Accedant igitur , &c. vt loco cit. num. 7.

39 Qui ergo sunt professuri fidem tunc ac-
cedant ad Episcopum , coram quo genuflexi
permaneant , donec eorum nomine formu-
la professionis fidei de suggestu à Secretario
stante & aperto capite , legatur vsque ad ea
verba exclusiue: Sic me Deus adiuuet. Ha-
betur infra in 4. p. loco cit. num. 7.

ANNO TATIONES.

§. 3.

1 Notandum est , non teneri Episcopum
emittere professionem fidei in prima
Synodo Diœcesana , qui non habet ibi maio-
rem : sed in prima Synodo Prouinciali quia
tamen Prouincialis Synodus fere numquam
hodie celebratur , audiendi sunt ij Episcopi,
qui in prima sua Synodo coram Deo , genu-
flexi ante Altare , fidei professionem emit-
tunt , est enim actus summa religionis . quo
casu stabit totus Clerus ob reuerentiam ge-
nuflexi Episcopi , qui breuiori formula , de
qua infra , eam emittet , vt alij , tum sede-
bit accepta mitra , vt alios profertentes exci-
piat , & Clerus sedebit , exceptis professu-
ris.

*Pro iuramento Episcopi teneant Diaconi
Assistentes Missalem librum ante eum.*

2 In Prouincia Mediolan. ex Conc. Prou. 1.
tenentur professionem fidei emittere in Syno-
do etiam ij , qui ad Synodum Diœcesanam
conuenire debent. & quia in ea prouincia,
etiam sacris ordinibus initiati tenentur con-
uenire , vt in edictis Mediolan. & Nouarien.
patet , ideo ijdem erunt inuitandi à Secreta-
rio in præfato Decreto , extra eam Prouin-
ciam non tenentur , nisi ij , quos nominat Con-
cil. Trident. sess. 24. cap. 2. (qui nimirum be-
nificia

nesicia Parochialia, & alia beneficia Ecclesiastica habent, & qui in Synodo convenire debent) in prima Synodo emittente professionem fidei, nisi Provincialibus Decretis item alij teneantur.

3 Neque tamen omittentes id facere incurruni priuationem fructuum beneficiorum, sed alias pœnas, ut probat Massobr. de Synodo cap. 4. dub. 39. num. 15.

4 Quod si adesse Synodo non possint, id præsent per procuratorem, & valet, ut pluribus idem Massobr. probat cum Barbosa dub. 40. modo fiat cum speciali mandato ibidem num. 43. sed excusari potest, qui excusatur à Synodo.

40 Tumbini, seu terni, aut quaterni ad Episcopum proprius accedant; tenentem librum Euangeliorum, & legentes profiteantur formula breuiori.

Ego N. recipio, promitto, &c. ut infra 4. part. cap. 5. nu. 1.

41 Singuli redeuntes Cancellario, seu Notario dent nomina, & cognomina cum titulis beneficiorum, in schedula, de qua supra part. 1. cap. 21. numer. 3. pag. 27. si non habeant schedulam, curent sua nomina scribi ab eodem Notario in libro ad id parato.

42 Solet esse hora tarda, & ideo de suggestu à Secretario indicitur continuatio sessionis his verbis, factò prius verbo cum Episcopo.

Decernimus, & indicimus continuationem huius sessionis fore hodie hora in qua vocabuntur omnes, & Scrutinium Cleri fiet à Præfctis.

43 Postea Promotor instat, accersito Notario contra contumaciam absentium, his verbis.

Reuerendissime Domine. Cum iam dies &c. ut infra 4. part. c. 7. n. 2.

44 Respondet Episcopus. Ita decernimus, ac iuramus.

45 Cum ad Notarium conuersus Promotor rogatu actorum in hac sessione hæc verba profert. si duo sint, in numer. plurali dicantur.

Ego N. N. huius Synodi Promotor rogo te N. N. Notarium Episcopalem ut de omnibus, & singulis in hac sessione peractis vnum, pluraue conficias instrumenta.

46 Respondet Notarius: Conficiam: præsentibus N. N. &c. addit in scriptis: Hæc omnia fuerunt acta in publica sessione, ut supra, adhibitis etiam testibus N. N. & N. N.

47 Contra contumaces absentes per Edictum ad valuas agitur.

48 Sed pro discessu legitur etiam hoc Decretum de suggestu à Secretario.

Ne quisquam à loco, &c. ut in 4. par. c. 9. num. 9.

49 Exiit Episcopus Pontificalia, cappam induit, & data manu tantum benedictione Clero, post Orationem breuem in faldistorio recedit, quem Clerus Cathedralis Ecclesiæ tantum comitatur de more: & omnes discedunt.

50 Statim affiguntur Tabellæ distributionis Cleri, & Capellarum pro Scrutinio.

Continuatio prima sessionis.

51 **A** Prandio statuta hora significata per campanæ sonum conveniunt omnes in Ecclesiam Cathedralem, cantantur Vesperæ cum Completorio à Clero Cathedrali, nisi ab utroque Clero cantandæ sint, ut supra 1. par. cap. 25. numer. 2. Episcopo etiam præsentem in cappa.

52 Deducitur Episcopus cum cappa à suo Capitulo in Cathedralem Ecclesiam, ubi de more orat ante Sanctissimum Sacramentum, & ante altare maius, apud sedem suam accipit amictum, stolam, pluuiiale, mitram, & baculum; descendit ad sedem Synodalem. Canonici item, & alij parantur, ut mane.

53 Diaconus assistens à dextris cantat: Orate & omnes genuflectunt. post modicum spatium surgit Episcopus, & dicit Orationem: Adsumus, ut in Pontificali, conuersus ad Altare, si tempus est Paschale, stant & alij de Clero.

54 Sedent omnes cum silentio, & Promotor instat pro vocando Clero, pro Cathedralico soluendo, & Scrutinio peragendo: his verbis.

Reuerendissime Pater, & Domine. Sanctum est &c. ut in 4. part. capit. 7. num. 4.

55 Secretarius de suggestu legit.

DECRETVM DE CLERO Vocando & Cathedralico soluendo.

Vocabuntur omnes & singuli, &c. ut in 4. part. cap. 9. num. 10. & addit.

DECRETVM de Scrutinio.

Scrutinium Synodale, &c. ut ibidem numero 11. & addit.

Præfcti

Perfecti Scrutinij ita distribuuntur per Capellas huius Ecclesie cum Clero.

R. D. N. ad Capellam S. N. Vel Clerus N. conueniat ad Capellam S. N. sub Præfecto N.

R. D. N. ad Capellam S. N. &c.

Qui pro sua quisque timorata, &c. vt in 4. par. loco cit. num. 11.

Qui ad eos non accefferint, &c. vt ibid.

56 Dum vocatur Clerus, Præfecti Scrutinij, ij maxime, qui sunt scrutaturi partem Cleri postremam. vltimo vocandam, incipiant Scrutinium, de quo 1. part. cap. 23.

57 Clerus autem vocatur ordine seruato, de quo infra in 4. part. cap. 9. num. 12. cum debitis titulis, & honoribus: primo Clerus ciuitatis, tum Diœcesis.

58 Secretarius vocabit, vt dictum est loco citat. non vltra Clerum Ciuitatis. qui vocat, nōtē absente, linea ducta cum calamo, etiam si aliqui eos tūc statim excusent. quod deinde diiudicabitur. Vocati dicant alius: Adsum.

59 Oeconomus ad mensam aliquam in loco remotiori ab Episcopo positam recipiat Cathedralicum, & notet soluentes in libro

60 Circa finem sessionis, hoc est, postquam vocati fuerint omnes, & ante Episcopum cum genuflexione transferint (nisi sit ita multus Clerus, vt in crastinum reliqua vocatio sit differenda) datur signum cum campanula Sacristiæ, vt omnes, Scrutinio relicto, redeant ad loca propria sessionis Synodalis.

61 Secretarius de suggestu indicit pro sequenti die Officium mortuorum: his verbis.
Edicimus præterea, &c. vt in 4. part. cap. 9. num. 13.

62 Deinde indicit Sessionem secundam, his verbis.
Decernimus, &c. vt in 4. part. cap. 9. numer. 14.

63 Promotor iterum instat contra contumaces absentes, & pro rogatu, vt mane, paulo supra à num. 43. vsque ad 47.

64 Diaconus assistens, seu Secretarius ad dexteram Episcopi cantat: Orate: & genuflectunt omnes, etiam Episcopus cum mitra, vt orent mente.

65 Idem Diaconus proponit capita Orationis mentalis, cum deflexione vocis in vltima Syllaba, à nota, fa, ad notam, re.
Frates carissimi, toto &c. vt in 4. p. cap. 10. num. 1.

Et inter singula capita interponit moram

genuflexus & ipse; recitando secretè Psalmum, Miserere, post singula capita. cantat autem conuersus ad Synodum.

Numerus Capitem prædeterminetur ab Episcopo, ad tria saltem.

66 In fine Orationis, manente Clero genibus flexis, Episcopus surgit, & de more benedicit solemniter Clero, sine Indulgentijs.

67 Discedit cum cappa, & Clerus post eum.

Finis Sessionis Primæ.

SESSIO SECVNDA.

1 **H** Ora indicta, & dato signo cum campana conuenit Clerus in Ecclesiam maiorem, vbi expectat Episcopum, qui cappam indutus, comite Capitulo eius. descendit in eandem, cum solitis aspersione, & precibus ante Sanctissimum Sacramentum, & Altare maius.

2 Cantatur Missa à Canonico pro Defunctis, cum vnica Oratione, Deus, qui inter Apostolicos. Epistola, & Euangelium, vt in Missali in prima Missa. Sequentia alternatim dicitur à toto Clero, vel à Musicis.

3 In fine Missæ extenditur pannus niger ante sedem Episcopi; induitur Episcopus amictu, stola, pluuiali nigro, & mitra simplici. Subdiaconus cum Cruce, & Acolythis cum candelabris sistunt se ad caput panni contra Episcopum. alij duo Acolythes deferunt vas aquæ benedictæ cum aspersorio, & thuribulum cum nauicula: capellanus Missalem librum, in quo continetur oratio scripta, vt infra.

4 In Choro cantatur responsum longum: Libera me, &c. & reliqua fiunt de more: Oratio Missæ, vel, Absolue, sed in numero plurali, mentione facta Episcoporum 5 & Sacerdotum tantum. Cantores duo dicunt: Requiescant in pace; & amouetur pannus.

5 Mutat Episcopus vestes nigras in rubea. assumpto baculo descendit ad sedem Synodalem, cum Canonicis indutis, vt heri.

6 Postquam sederit aliquantulum, inuitante Diacono assistente Clerum ijs verbis; Orate: genuflectunt omnes, & Episcopus sine mitra inchoat vt heri, præintinante sibi alic, Antiphonam: Propitius esto. qua finita, surgunt, & sedent omnes recto

S 2 capite,

- capite, dum cantant Psalmum : Deus venerunt gentes: alternatim.
- 7 Repetita Antiphona, Episcopus deposita mitra surgit, & stans, versus Altare dicit: Oremus. Nostorum &c. Mentibus nostris, &c. Deus qui nos, &c.
- 8 Dicitur: Flectamus genua, vel omititur, vt heri dictum est, num. 21.
- 9 Cantatur Euangelium, vt heri, cum osculo, & incesatione Episcopi in fine.
- 10 Dicitur Hymnus: Veni creator: vt heri, cum allocutione ad Clerum: Venerabiles.
- 11 Fit sermo, vt heri.
- 12 Promotor instat pro electione Iudicum, & Examinatorum.
Reuerendissime. &c. Concilium Tridentinum, &c. vt in 4. parte cap. 7. num. 5.
- 13 Secretarius post Decretum Episcopi ore tenus factum, vt supra, ascendit suggestum, & sedens legit Decretum Concil. Trid. sess. 25. cap. 10.
Quoniam ob malitiosam, &c. tum Constitutionem Bonifacij VIII. Statutum. vt in 4. parte cap. 9. num. 15. & addit statim.
Sacra Tridentina Synodus. &c. vt ibidem cum Constitutione Greg. XV. ibidem & statim nominat Iudices cum suis titulis, & ibidem.
- 14 Subdit: ex Decreto Conc. Trid. sess. 24. cap. 18.
Examinatores autem, &c. vsque ad illa exclusiue. Peracto, &c. vt in 4. par. cap. 9. num. 16.
Et addit. Tridentinum ergo Decretum, &c. vt ibidem.
Nominatque Examinatores electos cum suis titulis.
- 15 Approbantur à Clero, altero ex duobus modis, vt in 1. par. dictum est cap. 31. numer. 5. Breuius fit interrogando, Placentie vobis? respondet Clerus, quicquid libuerit.
- 16 Addit Secretarius: Decretum de Testibus Synodalibus.
Vetus est consuetudo, &c. vt in 4. par. cap. 9. num. 17.
Nominat Testes: vel eleuat schedulam sigillatam, in qua secreto habentur: & ait. Dignis de causis eos secreto haberi volumus.
- 17 Addit item: Decretum de Punctatoribus.
Et quia ad Ecclesiasticam, &c. vt in 4. par. cap. 9. num. 18.
Nominat Punctatores, ordine seruato Collegiatarum.
- 18 Interim Prima Dignitas portat de Sacrificia Sacras reliquias velo tectas, cum 4. interticijs ad Episcopum, qui vna cum toto Clero, mitra retenta, congruam honoris significationem adhibet. deinde sedens eas recipit vel in manibus, vel super mensam paruum paratam, de qua in 4. par. cap. 9. num. 5.
- 19 Secretarius legit: Decretum de iureiurando.
Examinatores, Testes, &c. vt in 4. p. cap. 9. num. 19. 20.
- 20 Accedunt autem, Examinatores, Testes, si publicati sint, & Punctatores ad Episcopum, & genuflexi, bini, iurant iuxta formulam, quam Magister ceremoniarum illis offert legendam alta voce, vt à vicinis audiantur.
- 21 Tanguntur ab his sacrae Reliquiæ in fine, & hæc demum asportantur eo modo, quo fuerunt allatae.
- 22 Habes has formulas tres in 4. par. c. 5. num. 2. 3. 4.
- 23 Addit Secretarius: Decretum de præstando iureiurando ab absentibus.
Qui Examinatores, &c. vt in 4. parte cap. 9. n. 2. & descendit Secretarius.
- 24 Promotor instat pro Decretis legendis in Synodo: Reuerendissime, &c. Quo diligenter, &c. vt in 4. par. cap. 7. num. 6.
- 25 Secretarius post Decretum Episcopi de more factum ore tenus, ascendit suggestum, & sedens legit Primò: Decreta Concilij Tridentini de residentia. Eadem Sacra Sancta, & infra. Omnes Patriarchalibus, &c. vt in 4. parte cap. 9. num. 22. cum præcepto diuino, & infra. Ne veto ea, &c. vt ibidem.
- 26 Si quæ alia legenda sunt ex eodem Concilio Tridentino, legantur hoc loco.
- 27 Tum legantur Decreta concilij Prouincialis vltimo celebrati. vt publicentur Clero.

ANNOTATIO.

§. 4.

Nam DD. volunt. ideo tenori Episcopum post sex menses à Concil. Prouinciali ad convocandam Synodum Diocesanam, lege Massobr. cap. 2. dub. 5. & 6.

28 De alijs Decretis Papalibus iubeat Episcopus hoc deinde loco legi, cuiusmodi sunt Bulla Pij II. de Clericis male promotis, & Pij V. de confidentijs beneficalibus: quæ in Prou. Mediol. omnino legi de-

debent, ex Decreto conc. Prou. 3. & 5. & habentur infra in 4. par. in calce. sicut etiam legi debent ibidem ex concil. 1. & 4. de vita, & honestate Clericorum. ex conc. 1. de diuinis Officijs. ex conc. 5. de Cleri disciplina. Item Monitiones ex conc. 4.

29 Alia leguntur arbitrio Episcopi, ordine seruato dignitatis Auctorum; vt post Bullas Pontificias legantur Decreta Sacrarum Congregationum Cardinalium, deinde Episcoporum Prouincialium, seu Prædecessorum; vltimo, quæ sunt propria Episcopi celebrantis Synodum, siue noua, siue aliàs sancita, prout voluerit.

30 Ne omittatur publicatio compendiosa Bullæ Cœnæ Domini, cum casibus Episcopo referuatis, & cum prohibitione facta Confessarijs, ne absoluant.

31 Si ediderint Romæ Decreta noua ad Clerum vniuersum spectantia, ea curet euulgari Episcopus, vt Clerus non ignoret, & maxime foraneus.

32 Inter legendum explicet identidem Episcopus causam Decreti, quod legitur, & communi sermone loquatur, vt omnes intelligant, quod ipse decreuit.

33 Quare & qui legit, pausa facta, obseruet, an Episcopus velit loqui de eo: alioquin prosequatur lectionem.

34 Si multa legenda sunt (sed compilari multa à perito possent) Secretarius lectoris opera vtatur, & partem legendorum in Sessionem tertiam differre poterit. neque tamen in fine dicatur Clero: Placetne vobis? ex Declar. Congreg. Conc. Trid. 27. Apr. 1592.

35 Hora comperenti indicitur continuatio sessionis, & cætera fiunt, vt heri in sess. 1. à num. 42. vsque ad 47. inclusiue.

36 Reassumpta cappa discedit Episcopus, & post eum Clerus.

Continuatio Sessionis secunda.

37 Omnia fiunt, vt heri, à num. 51. vsque ad 54. exclusiue.

38 Vel vocationi reliqui Cleri vacandum erit; Scrutinioque eiusdem, quando multus est Clerus.

39 Vel lectioni Decretorum incumbendum erit. hæc enim in causa sunt, vt tres fiant Sessiones.

40 Atque in his eadem seruentur, quæ pridie num. 58. 59. absque noua præfatione, seu Decreto, aut instantia Promotorijs.

41 Circa finem Sessionis, dato signo cum campanula, vt heri, redeunt omnes ad sua

Barth. Gauant.

loca, si ad Scrutinium accesserint; & indicitur Tertia Sessio, vt heri, num. 62.

42 Promotor instat denuo contra absentes, & pro rogitu: & reliqua fiunt, vt heri à numer. 64. vsque ad finem Sessionis primæ: excepto quòd mutantur capita Orationis mentalis, vt in 4. part. cap. 10. numer. 2.

Finis Sessionis Secundæ.

43 Post Sessionem secundam conueniant Præfecti Scrutinij coram Episcopo. moniti à Secretario, vt summam, & breuiter inter se conferant, quibus in rebus communiùs peccatur contra Clericalem disciplinam ex visis, & auditis in Scrutinio, vt Episcopus, vel Decreto, vel exhortatione oretenus facta moneat Clerum, antequam dimittatur Synodus, cui collationi aderit etiam Secretarius.

SESSIO TERTIA.

1 **H**ora indicta, & dato signo cum campana conueniunt omnes, vt heri dictum est, & omnia fiunt, vt à numer. 1. ad 12. dicitur excepto, quòd Missa cantabitur à Canonico de Sanctissima Trinitate cum Oratione addita pro gratiarum actione, sub duplici conclusione.

2 Episcopus assistit indutus amictu, alba, cingulo, Cruce pectorali, stola, & pluuiali albi coloris, mitra, & baculo. vnde & incensabitur initio Missæ, & post Euangelium, nedum cum alijs post Offertorium.

3 Totus Clerus incensabitur, vt in prima Missa dictum est.

4 Musici cantabunt Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, & Agnus Dei; reliqua in cantu Gregoriano. Organum pulsantur.

5 In fine Missæ non datur benedictio; sed paratis Canonicis, & assumptis ab Episcopo paramentis rubeis, itur ad locum Synodalem.

6 Inchoatur Sessio, vt prima die à num. 15. vsque ad 18. sed mutantur Orationes, vt in Pontificali.

7 Cantatur Euangelium proprium cum solitis cœremonijs; & post illud Hymnus: Veni creator: vt dictum est in prima die à numer. 22. vsque ad 27.

8 Dicitur: Venerabiles, & fit sermo, vt ibidem 28. 29. 30.

9 Promotor instat, vt legantur, si quæ supersunt, legenda.

S 3 Re.

- Reuerendissime Pater, & Domine. Cum ea, quæ, &c. vt in 4. par. c. 7. n. 7.
- 10 Legit ergo Secretarius, quæ restant legenda. In Prouincia Mediolan. Monitiones legi debent ex Conc. Prou. 4.
- 11 Promotor instat pro publicatione Officium Cleri.
Reuerendissime Pater, & Domine; Vt facilius, &c. in 4. p. c. 7. n. 8. & publicantur.
- 12 Procurator Cleri petit reductionem Missarum ante Concilium relictarum à Testatoribus, seu Anniversariorum.
Reuerendissime Pater, & Domine: Datur facultas, &c. in 4. p. c. 8. n. 1.
- 13 Tum alia, si quæ velit Clerus, dato supplici libello in scriptis, cui Episcopus responder, prout in Domino iudicauerit.
- 14 Si nihil aliud agendum sit, potest concludi Sessio Tertia mane; alioquin indicitur continuatio Sessionis, vt prima die à n. 42. vsque 49. excepto 48.
- 15 Et à prandio fiunt eadem, quæ heri, à n. 46. & seqq.
- 16 Finita vocatione, Scrutinio, Decretorum lectione, & Officialium Cleri publicatione, Promotor instat pro conclusionem Synodi, & in Prou. Mediol. pro indictione futuræ Synodi.
Reuerendissime Pater, & Domine: Cum omnia, &c. vt in 4. p. c. 7. n. 9.
Et: Antiquo canone, & decreto Prouinciali, &c. vt in 4. parte pro Mediol. Prou. ibid. num. 10.
- 17 Secretarius legit Decretum de conclusionem Synodi.
Synodi nostræ, &c. vt in 4. p. c. 9. n. 24.
Addit in Prou. Mediol. Aliam præterea futuram, &c. vt ibid. nu. 25.
- 18 Promotor instat contra absentes contumaces, & pro rogatu, vt prima die à numer. 43. ad 47.
- 19 Fit Pastoralis sermo ab Episcopo ad Clerum circa Decretorum obliuionem, ex Prouin. Mediol. 5.
- 20 Deinde ab Ostiarijs aperiuntur portæ: & fit Processio paulo extra Ecclesiam, si opus est, ob numerum Cleri.
- 21 Cantatur, Te Deum, inchoante primo, qui in vnaquaque parte Cleri primatum habere videtur.
- 22 Musici cantores cantare poterunt intra Clerum Cathedralis hunc eundem Hymnum, & pulsantur campanæ.
- 23 Post reditum in Ecclesiam petunt omnes loca sua. vt prius.
- 24 Episcopus stans versus Altare, stantibus & alijs, dicit, vt in Pontificali.
- Oremus. Nulla est, &c. & distribuuntur Acclamationes, si faciendæ sint.
- 25 Diaconus assistens cantat, vt alias: Orate: & genuflectunt omnes.
- 26 Proponuntur noua capita Orationis mentalis, vt in 4. par. c. 10. nu. 3.
- 27 Acclamationes fiunt, saltem in prima Synodo, vt aliquando fiunt: & Cæremoniales non eas prohibet, sed parcius adhiberi, censet in Diocesana Synodis. & licet Bononiæ fiat genibus flexis; Mediolani tamen, & alibi à Clero stante.
- 28 Diaconus ergo Assistentiū primus, aut alius aptior Canonicus, ad dexteram Episcopi stans stantibus omnibus, & Episcopo cum mitra versus Synodum, cantat: Deo Patri, &c. vt in 4. p. c. 11. nu. 1. desinens in vltima Syllaba per notas, fa, re; nisi placeant aliæ. ibid. nu. 2.
- 29 Cui responder Clerus, & desinit iisdem notis.
- 30 Finitis acclamationibus, sedet Episcopus & excipit Vicarium, canonicos, & primores Cleri tam Urbani, quam Foranei ad osculum pacis de more, & cum ijs verbis. Ver. Pax tecum. Resp. Et cum spiritu tuo.
- 31 Qui deinde dabunt pacem per osculū Cleris suis de more, vt in Missa.
- 32 Secretarius ascendit suggestum, & legit Decretum de dimissione Synodi. Ad laudem Dei omnipotentis, &c. vt in 4. par. cap. 9. numer. 26.
- 33 Episcopus benedicit clero, & populo solemniter, respondentibus Muscis cantoribus, genuflexoque clero vsque ad finem.
- 34 Publicantur Indulgentiæ per eum, cuius interest in Missa.
- 35 Diaconus assistens cantat, vt in Pontificali: Recedamus in pace. Resp. Clerus. In nomine Christi.
- 36 Deponuntur paramenta, & Episcopus, facta oratione ante Altare maius, cum cappa reducit à toto clero ad Palatium.

Finis totius Synodi Diocesanae.

ORDO SYNODI DIOECESANE
per duos dies distributa.

SESSIO PRIMA.

- 1 Describimus eundem ordinem, quem præscripsit Gabriel Palæotus Cardinalis Archiepiscopus Bonon. in suo Archiepiscopali par. 4.
- 2 Summo enim mane cum cappa indutus Episcopus, deducitur ab vniuerso clero in Ecclesiam;

- fiam; & facta ibi breui oratione cantat Missam Pontificalem: ad cuius Offertorium soluitur cathedraticum; Missa est de Spiritu Sancto.
- 3 Post Euangelium concio breuis habetur. communitio cleri fit ab Episcopo.
  - 4 Finita Missa, pluuiiale induit, incipit Antiphonam, Exaudi, &c. facit, vt in Pontificali vsque ad Hymnum: Veni creator Spiritus. quo dicto. incipit Processio non longa, extra Ecclesiam.
  - 5 In reditu sedent omnes, & Episcopus sermonem habet.
  - 6 Tum leguntur Decreta de non afferendo prauidicio. De querelis, & excusationibus, constituendo Iudices, & vt praesentes sua nomina infra biduum describi curent. & item de emittenda fidei professione sine instantia Promotoris.
  - 7 Professionem fidei emittunt singuli, qui debent; ij scilicet, qui beneficia obtinuerunt post praecedentem Synodum.
  - 8 Deinde legitur de Residentia vt rumq; Decretum Concil. Trid. vt sup.
  - 2 Ad instantiam Promotoris finitur prima sessio; & Episcopus benedicit solemniter, intimata secunda sessione.

A Prandio.

Fit Scrutinium Synodale in Ecclesia, absente Episcopo.

SESSIO SECVNDA.

- 1 Comitatus a toto Clero venit Episcopus cum cappa ad Ecclesiam: audit sacrum celebratum a Canonico. neque fit processio.
- 2 Post Euangelium Missae habetur concio.
- 3 Finita Missa induit Episcopus Pluuiiale & Mitram, & incipit Hymnum: Veni creator. & postea sermonem habet, vel ipse, vel per alium.
- 4 Leguntur deinde Decreta de eligendis Examinatoribus, qui nominantur, & approbantur: iurant statim ad S. Dei Evangelia. Approbatio fit per verba: Placent ne vobis?
- 5 Item Decretum de eligendis Iudicibus Synodalibus, & publicantur.
- 6 Item de Testibus Synodalibus: sed non euulgantur eorum nomina.
- 7 Item Decreta condita ab Episcopo de nouo.
- 8 Tum nominantur singuli, qui debent interesse Synodo, & respondent: Adsum.
- 9 Promotor accusat contumaciam absentium: & instat pro fine Synodi.

- 10 Rogat item Notarium pro Actoru rogatu.
- 11 Fiunt Acclamationes.
- 12 Deinde cantatur: Te Deum.
- 13 Benedicit Episcopus solemniter, cum Indulgentijs.
- 14 Cantatur: Recedamus in pace, &c.
- 15 Redit ad palatium Episcopus cum Capitulo, & clero cathedralis Ecclesiae tantum.

A Prandio.

Fit Scrutinium Synodale, & audiuntur Foranei ab Episcopo in Palatio.

ORDO SYNODI DIOECESANAE
per diem unum ex eodem Archiepiscopali.

VNICA SESSIO.

- 1 Fiunt ea, quae in praedicta Sessione prima, a num. 1. vsque ad 5. excepto, quod Missam planam celebrat Episcopus. neque soluitur Cathedraticum in Missa.
  - 2 Legitur Decretum, de non afferendo prauidicio, cum alijs, vt supra n. 6.
  - 3 Emittitur professio fidei, vt supra n. 7.
  - 4 Leguntur Decreta Concil. Trid. de residentia, vt supra n. 8. & alia Decreta Episcopi.
  - 5 Item Decreta de Examinatoribus, Iudicibus Testibus, & eadem fiunt, quae in praecedenti ordine Bonon. sess. 1. n. 4. 5. & 6.
  - 6 Postea soluitur Cathedraticum, monente Notario, a Parochis.
  - 7 Tum vocantur omnes, qui interesse debent.
  - 8 Promotor accusat contumaciam absentium & instat pro fine Synodi.
  - 9 Idem Promotor rogat Notarium pro Actorum fide.
  - 10 Fiunt Acclamationes.
  - 11 Cantatur, Te Deum.
  - 12 Benedictio solemniter datur cum Indulgentijs.
  - 13 Dicitur: Recedamus in pace.
  - 14 Et redit Episcopus cum Capitulo, & Clero Cathedralis in Palatium cum cappa.
  - 15 A prandio fit Scrutinium in Ecclesia, & audiuntur in Palatio Foranei.
  - 16 Fiunt etiam congregationes pro arbitrio Episcopi, de casibus conscientiae, & de caeremonijs. Haec habentur in Archiepiscopali Bononiae: vbi quotannis hoc ordine cum vnica Sessione celebratur Synodus a Clero Bononiensi.
- Pro Scrutinio Praefecti deputati statim a prandio ad sunt in Ecclesia maiori, quisque

in Capella assignata sibi, supra quam affigitur schedula in hæc verba.

R. D. N. Praefectus Scrutiniij pro plebanatu S. N. & Parochijs SS. N. N. N. &c. sed pro quarterio Portæ N. & Parochijs SS. N. N. N. &c.

Ad eam confluunt ij, qui debent, & interrogantur iuxta Tabellam.

DE IIS, QUAE SYNODVM SEQUVNTVR.

Pars Tertia.

Peracta Synodo. Diocesana adhuc aliqua peragenda sunt, ne fere inutilis tanta reddatur Actio: & duo praesertim supersunt hic examinanda. alterum est circa absentes, nulla allata legitima excusatione; alterum circa decreta praelo danda, & executioni mandanda.

DE POENA ABSENTIVM.

Cap. I.

- 1 **T**am ex vocatione Cleri, quam ex Scrutinio colligendi sunt ij, qui à Synodo abfuerunt vel à Scrutinio, vel ab utroque.
- 2 Possunt esse multae causae excusantes; quas refert Botteus de Synodo par. 2. num. 56. eas dijudicent Deputati Iudices de consensu Episcopi.
- 3 Poena excommunicationis affici possunt culpabiles in hoc genere. ex eodem Bott. loco citato num. 50.
- 4 Et ampliat hanc poenam etiam ad illos, qui veniunt, sed non in termino competentis. quod intellige, quando veniunt, Synodiam absoluta.
- 5 Eadem poena irrogari possunt ijs, qui ad Scrutinium non accedunt, ob Decretum in hoc genere promulgatum in Synodo supra. in 2. p. sess. 1. numer. 55. qui ad eos, &c.
- 6 Si quis per procuratorem interuenit, non incurrit poenam. Massobr. de Synodo cap. 3. dub. 6.
- 7 Nulla potest esse praescriptio, qua minus venire teneantur, qui alioqui venire tenentur. ex eodem Massobr. loco citato dub. 5.
- 8 Aliqui Episcopi vice censuræ irrogantur

poenam quatuor aureorum locis pijs applicandorum. quæ poena est tolerabilior, & utilior.

DE VALIDITATE DECRETORVM.

Cap. II.

- 1 **V**alere Decreta Synodalia nemini dubium est. non enim pendent à consensu Cleri, sed à consilio ad summum capituli, quod Episcopus non tenetur sequi, ita respondit Sac. Concil. Frid. Patriarchæ Veneto die 27. Aprilis 1592. ubi explicat Pontificale (quod videtur velle consensum Cleri, per verbum: Placet) non obligare Episcopum, ut consensum requirat Cleri.
- 2 Ligant autem & Clericos, & laicos existentes infra limites suæ Diocesis, quod probat Massobr. de Synod. cap. 4. dub. 77. 78. Plura idem ibidem.

De Editione Decretorum. Cap. III.

- 1 **P**raelo dari Decreta Synodi, ut omnibus pateant, laudabile puto, & maxime utile. at non pauca desiderare in eiusmodi editione.
- 2 Non enim placeat facere de Synodis Synodos (ut aiebat Carolus à Basilica Petri Episcopus Nouariæ) & cum defectu rerum Ordo quoque Decreto est attendendus.
- 3 Et quidem non omnia Decreta conueniunt cuique loco, plura in amplioribus Diocesis, pauciora in angustioribus, in quibus satis est ea decernere, quæ ut plurimum ibi possunt accidere.
- 4 Ordo decretorum est duplex. alter est, qui pro dignitate materiæ, sicuti altera est altera nobilior, ita nobiliori danda erit prima sedes. alter est ex parte conditionis legum. nam Concilia Prouincialia subsunt Generalibus, & Diocesanæ Synodi Prouincialibus.
- 5 Ordo igitur materiæ hic esse posset: ut primo de rebus, deinde de personis agatur. Rerum autem hic Ordo.

PARS PRIMÆ.

DE Fide, & eiusdem professione.

De Hereticis.

De Doctrina Christiana.

De Sacra Scriptura, & eius abusu.

De librorum impressione, venditione, & prohibitione.

De Prædicatione Verbi Dei.

De.